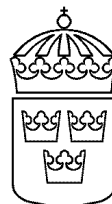

Finansutskottets yttrande 1995/96:FiU3y

EU:s regeringskonferens 1996

1995/96
FiU3y

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 30 januari 1996 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att senast den 15 februari 1996 yttra sig över regeringens skrivelse 1995/96:30 om EU:s regeringskonferens 1996 jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Avgränsning av finansutskottets yttrande till utrikesutskottet

Skrivelsen

Tyngdpunkten i skrivelsen ligger inom områden som behandlar frågor rörande den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, samarbete i rättsliga och inrikes frågor och institutionella frågor.

De frågor som kan anses falla inom finansutskottets beredningsområde återfinns i kapitel 7 Tillväxt, sysselsättning, inre marknaden, miljöfrågor m.m., avsnitten 7.1 om sysselsättningen och 7.2 om den ekonomiska och monetära unionen. Därtill kommer kapitel 10 om institutionella frågor, avsnitt 10.5 Revisionsrätten.

Motionerna

I motionerna tas en mängd frågor upp utöver dem som behandlas i regeringens skrivelse.

De motionsyrkanden som har anknytning till finansutskottets beredningsområde är följande.

Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

1995/96:U21 av Alf Svensson m.fl. (kds) vari yrkas

42. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa ett gynnsamt klimat för små och medelstora företag i Europa,

43. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de så kallade Essen-punkterna erhåller en institutionell ram för att på så sätt främja tillväxt och sysselsättning i Europa.

1995/96:U22 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om preciserade kvantitativa mål för sänkt arbetslöshet,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationellt samarbete och en rättvis ekonomisk världsordning.

1995/96:U23 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av Sveriges hållning vid EU:s regeringskonferens 1996.

1995/96:U25 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sysselsättningspolitik inom EU.

1995/96:U29 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

17. att riksdagen begär att regeringen under regeringskonferensen skall verka för att sysselsättningskrav och krav på miljöskulden förs in i de s.k. konvergensreglerna,

18. att riksdagen begär att regeringen under regeringskonferensen skall verka för att sysselsättningsfrågorna inte ges den överstatliga natur som regeringen föreslår i enlighet med vad som anförts i motionen.

Den ekonomiska och monetära unionen

1995/96:U22 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EMU-processen och arbetslösheten,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av realbehandling av EMU-processen på regeringskonferensen,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omprövning av EMU-projektet,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt undantag från deltagande i EMU:s tredje steg.

1995/96:U25 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EMU:s tredje steg.

1995/96:U26 av Birgitta Hambræus (c) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen för upp EMU på dagordningen vid EU:s regeringskonferens 1996 med syftet att EU-länderna beslutar avveckla EMU,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om Lag om folkomröstning om EMU att hållas innan kronan knyts till ERM och innan riksdagen tar ställning till EMU:s tredje fas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen

anförts om konvergenskraven.

1995/96:FiU3y

1995/96:U29 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

16. att riksdagen begär att regeringen under regeringskonferensen skall verka för att det i fördraget skrivs in att medlemskap i EMU avgörs av varje medlemsstat i enlighet med vad som anförts i motionen.

1995/96:U30 av Bengt-Ola Rytter (s) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att Sverige skall verka för att EU omprövar sin extrema stabiliseringsinriktning.

1995/96:U31 av Bengt-Ola Rytter (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den bör verka för att EMU:s tredje steg inte blir verklighet.

Revisionsrätten

1995/96:U23 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av Sveriges hållning vid EU:s regeringskonferens 1996.

1995/96:U24 av Inger Lundberg m.fl. (s) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige vid EU:s regeringskonferens 1996 bör ta initiativ till en översyn av den omfattande regleringen inom EU.

Övriga frågor

Finansieringen av EU:s verksamhet

1995/96:U21 av Alf Svensson m.fl. (kds) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att EU inte skall erhålla beskattningsrätt och att EU även i fortsättningen finansieras genom avgiften från medlemsländerna.

1995/96:U29 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

21. att riksdagen begär att regeringen inför regeringskonferensen skall verka för att fördraget skall öppna möjligheter att införa valutaavgifter mellan EU och omvärlden och inom EU i enlighet med vad som anförts i motionen.

Offentlig upphandling

1995/96:U29 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

19. att riksdagen begär att regeringen inför regeringskonferensen skall verka för att lokal upphandling skall tillåtas för att skapa bättre miljö och fler arbetstillfällen,

37. att riksdagen begär att regeringen inför regeringskonferensen skall verka för att kommuner inom EU skall ges full rätt att vid kommunal upphandling ställa högre miljö- och hälsokrav än vad EU står bakom.

1995/96:FiU3y

Gröna nationalräkenskaper

1995/96:U25 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar av artikel 102 a samt om upprättande av gröna räkenskaper.

Utskottet

Inledning

Europeiska rådet beslutade vid sitt toppmöte på Korfu att tillsätta en reflektionsgrupp som skulle ha till uppgift att förbereda regeringskonferensen 1996. Reflektionsgruppen presenterade sin slutrapport vid Europeiska rådets möte i Madrid i december 1995. I sin rapport till rådet ger reflektionsgruppen mycket hög prioritet åt bl.a. följande två frågor.

Den ena frågan rör *utvidgningen av unionen* till att omfatta de associerade staterna i Central- och Östeuropa inkl. de baltiska staterna samt Cypern och Malta.

Denna kommande utvidgning ger, säger reflektionsgruppen, ett ypperligt tillfälle till ett politiskt återförenande av Europa. Detta är inte bara en politisk nödvändighet för oss européer, utan utgör också det bästa alternativet för stabilitet och för ekonomiskt framåtskridande, inte bara för de ansökande länderna, utan också för Europa i sin helhet. Gruppen understryker att denna utvidgning inte är någon lätt uppgift. Dess inverkan på hur unionens politik utvecklas måste utvärderas.

Sett i ett längre perspektiv kan utvidgningen av EU vara av avgörande betydelse för den ekonomiska utvecklingen inom EU.

Den andra frågan rör *sysselsättningen* och den svåra arbetslöshetssituationen inom EU.

Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

Som framhålls i regeringens skrivelse driver den nuvarande mycket höga arbetslösheten fram den hopplöshet och de antidemokratiska tendenser som har fått växtkraft i dagens Europa. Att 18 miljoner människor står utanför den ordinarie arbetsmarknaden är oacceptabelt och ett enormt slöseri med mänskliga resurser. Arbetslösheten är ett hot mot ekonomisk och social stabilitet och ytterst mot vårt demokratiska styrelseskick. Det råder inom EU stor enighet om att den höga arbetslösheten i dag är ett av Europas största problem.

I *motion U23* (m) anføres att EU måste präglas av uthålligt god tillväxt baserad på utvecklingskraftiga företag. Endast därigenom kan ett högt välbefinnande, låg arbetslöshet och goda sociala förhållanden uppnås. Det är motionärernas uppfattning att huvuddelen av villkoren bestäms nationellt. EU har dock viktiga uppgifter genom att organisationen kan främja en dynamisk utveckling i medlemsländerna. En fullt ut genomförd inre marknad och en stabil gemensam valuta är de viktigaste bidragen till detta. Motionärerna hänvisar till EU:s program för att främja låg arbetslöshet i medlemsländerna. EU-kommissionens rapport Tillväxt, konkurrenskraft och arbete bildar underlag och ställer upp ambitionen att länder med hög arbetslöshet åtminstone skall halvera denna till sekelskiftet. Slutsatserna har konfirmerats av flera toppmöten, särskilt det i Essen i december 1994. Essenprogrammet anger fem huvudrekommendationer för medlemsländernas politik:

- Tillväxtbefrämjande ekonomisk politik
- Sunda statsfinanser
- Omfattande och god (yrkes-) utbildning
- Flexibla arbetsmarknader
- Sänkta indirekta lönekostnader (löneskatter)

För Sverige och andra länder med hög arbetslöshet är det, sägs det i motionen, särskilt viktigt att fullfölja Essenriktlinjerna.

En viktig faktor, som är en av huvudpunkterna i Essenprogrammet, för att förhindra att arbetslösheten låses fast på en hög nivå är att arbetsmarknaderna i EU:s medlemsländer fungerar väl och kan anpassa sig till förändrade förhållanden. De lagar som fordras för att reglera förhållandena mellan arbetsgivare och arbetstagare liksom mellan arbetsmarknadens parter i syfte att garantera grundläggande rättigheter och trygghet och för att skapa ordning och reda på arbetsmarknaden bör, enligt motionärerna, stiftas på nationell nivå. Gemensam europeisk lagstiftning erfordras enbart i mycket begränsad omfattning, i princip endast i fråga om vissa gränsöverskridande aktiviteter och i syfte att medverka till konkurrensneutralitet.

Det som regeringen kraftigast betonat inför regeringskonferensen är det förslag som regeringen kallar sysselsättningsunion. Förslaget är emellertid, menar motionärerna, fortfarande dåligt utvecklat och illa underbyggt och har presenterats på ett osammanhängande sätt.

Att föra in ett, som motionärerna ser det, illa genomtänkt förslag om sysselsättningsunion leder enligt deras mening inte framåt och kan i värsta fall leda till en urholkning av samarbetet. Enligt motionärerna har de flesta övriga medlemsländer i dagens läge svårt att förstå den svenska regeringens förslag. Förslaget om en s.k. sysselsättningsunion bör inte fullföljas vid regeringskonferensen.

I *motion U21* (kds) yrkandena 42 och 43 framhålls att ett främjande av tillväxten är en förutsättning för att nå en lösning på sysselsättningsproblemen

inom EU. Det är därför nödvändigt att skapa ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande. De fem Essenpunkterna måste därför få en fast institutionell ram. På så sätt kan, menar motionärerna, en verkningsfull tillväxt- och sysselsättningsunion skapas. I motionen understryks emellertid att den huvudsakliga ansträngningen för att få fram fler och utvecklingskraftiga företag vilar på vår egen vilja att lokalt förverkliga tillväxtfrämjande åtgärder.

Centerpartiet anför i *motion U25 (c)* yrkande 4 visserligen att regeringens förslag om att införa ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitik i fördraget är väl värda att pröva. Regeringens förslag på sysselsättningsområdet får dock inte bara bli ord, det viktiga är att samarbetet görs operativt.

Centerpartiet anser att rekommendationerna i enhetsrapporten och från Europeiska rådets möte i Madrid väl visar den nödvändiga inriktningen av sysselsättningspolitiken såväl på nationell som på europeisk nivå. Medlemsländerna uppmanas att prioritera utbildningsinsatser, flexibla arbetsorganisation och arbetstider, att se över de indirekta arbetskostnaderna, satsa på aktiva åtgärder för att främja sysselsättning i stället för passiva åtgärder för arbetslösa, att främja lokala sysselsättningsinitiativ och hålla hög effektivitetsnivå för de sociala trygghetssystemen, men på ett sätt som aldrig motverkar aktivt arbetssökande. Centerpartiet anser i likhet med kommissionens vitbok om tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning att skatteväxling är ett verksamt medel för att stimulera tillkomsten av flera arbeten. En framgångsrik sysselsättningspolitik kräver ett företagervänligt klimat.

Vänsterpartiet framhåller i *motion U22 (v)* yrkandena 17 och 19 att kampen mot arbetslösheten skall ha mellanstatlig karaktär. Skrivelsens förslag om en samordning mellan arbetsmarknadsministrarnas och finansministrarnas åtgärder för att få ner arbetslösheten och inrättandet av en särskild sysselsättningskommitté kan vara ett steg på vägen. Ambitionsnivån på detta område måste höjas radikalt. Det politiska samarbetet mot arbetslösheten bör få likartade kvantitativa mål som finns i den monetära unionen.

Vidare understryks i motionen att det krävs ett bredare internationellt samarbete för att minska arbetslösheten och för att få en rättvisare ekonomisk världsordning. Detta samarbete måste innehålla världsomfattande avtal om åtgärder mot internationell spekulation, miniminivåer för kapitalskatter, ökad offentlig insyn i privata finansinstitut och en internationell omsättningsskatt på valutatransaktioner.

I *motion U29 (mp)* yrkandena 17 och 18 konstateras att regeringens stora fråga under regeringskonferensen skall vara en s.k. sysselsättningsunion. Vad som menas med detta går inte, enligt motionärerna, att utröna av skrivelsen. Regeringen anser emellertid att ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitiken bör föras in i fördraget. Miljöpartiet ifrågasätter emellertid om detta skulle medföra något nytt eftersom sysselsättningsfrågan redan tas upp i Romfördraget och de flesta enskilda EU-länder redan har sysselsättningsmål. Det enda motionärerna med klarhet ser är att det inte leder till låg arbetslöshet.

Miljöpartiet motsätter sig överstatliga principer för sysselsättningspolitiken eftersom dessa principer inte kommer att kunna rubbas i de enskilda länderna

även om medborgarna efter ett val väljer en annan politik. Motionärerna är dessutom utomordentligt oroad över de principer för att minska arbetslösheten som kan komma att beslutas. I stället bör låg arbetslöshet ingå som en del av de samlade konvergenskraven för EMU.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att det Europiska rådet vid Madridmötet i december 1995 underströk att skapandet av arbetstillfällen utgör det främsta sociala, ekonomiska och politiska målet för Europeiska unionen och dess medlemsstater och uttalade sin fasta beslutsamhet att fortsätta att sätta in alla nödvändiga krafter för att minska arbetslösheten. Utskottet kan emellertid inte dela den syn på arbetslöshetsproblemet som förs fram i *motion U23* (m). Utskottet tolkar motionärerna så att åtgärder för att minska arbetslösheten nästan uteslutande måste bestämmas av medlemsstaterna själva. I motionen understryks att en flexibel arbetsmarknad är det avgörande villkoret för en hög sysselsättning och att en gemensam europeisk lagstiftning inom arbetsmarknadsområdet endast erfordras i begränsad omfattning.

Som utskottet ser det innehåller det uttalande som gjordes vid toppmötet i Essen i december 1994 flera intressanta punkter som t.ex. en ökad satsning på utbildning och prioritering av åtgärder mot de grupper som drabbats hårdast av arbetslösheten. Men en inom en nationell ram inriktad utbudspolitik är inte tillräcklig för att ändra den svåra arbetslöshetssituation som varit rådande i de flesta av Europas länder i mer än femton år och drabbat Sverige i drygt fyra år. Det är utskottets uppfattning att det inte längre är möjligt att ett enskilt land ensamt kan bedriva en effektiv politik för att uppnå en varaktig tillväxt med hög sysselsättning. Utskottet delar därför den uppfattning som framförs i regeringens skrivelse att ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitik i fördraget skulle ge frågan en större tyngd i ett mer långsiktigt perspektiv. Ett sådant avsnitt skulle slå fast gemensamma mål, gemensamma procedurer och ett gemensamt åtagande att följa vissa principer för sysselsättningspolitiken. I fördraget bör starkare mekanismer skapas för samordning mellan finans- och arbetsmarknadsministrarna. En särskild sysselsättningskommitté bör upprättas med företrädare på statssekreterarnivå från finans- och arbetsmarknadsdepartementen.

Som anförs i skrivelsen finns inom ramen för den s.k. multilaterala övervakningen procedurer för övervakningen av medlemsländernas ekonomiska politik. Övervakningen av sysselsättningen har emellertid inte samma tyngd och konkretion som övervakningen av andra aspekter av den ekonomiska politiken. I likhet med regeringen förordar utskottet att ändringar i fördraget görs med syfte att stärka procedurerna för övervakning av medlemsländernas och gemenskapens åtgärder för sysselsättningen.

Utskottet noterar att Centerpartiet i *motion U25* (c) yrkande 4 ser det som en fördel att ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitik införs i fördragstexten. I Centerpartiets motion framhålls på samma sätt som i regeringens skrivelse att den s.k. multilaterala övervakningen också måste omfatta åtgärder som beslutats för att nedbringa arbetslösheten. Vidare understryker motionärerna

att det finns anledning att på olika sätt öka samordningen mellan EU:s finans- och arbetsmarknadsministrar – exempelvis i enlighet med regeringens förslag att upprätta en särskild sysselsättningskommitté.

Utskottet kan för sin del konstatera att denna inriktning av sysselsättningspolitiken i huvudsak överensstämmer med den som förordas i regeringens skrivelse. I centermotionen framhålls även vikten av att bl.a. sådana åtgärder som utbildningsinsatser och satsning på aktiva åtgärder för att främja sysselsättning i stället för passiva åtgärder för arbetslösa prioriteras. Denna inriktning av sysselsättningspolitiken ligger, som utskottet ser det, väl i linje med vad som framförs i regeringens skrivelse. Utskottet kan också instämma i motionärernas uppfattning att en framgångsrik sysselsättningspolitik förutsätter ett företagervänligt klimat. Även skatteväxling bör kunna prövas som medel för att stimulera fram fler arbeten.

De i *motion U21* (kds) framförda yrkandena 42 och 43 är i stort av samma innebörd som yrkande 4 i *motion U25* (c).

Även i *motion U22* (v) yrkande 17 ges stöd till en samordning över landgränserna av sysselsättningspolitiken. Därutöver föreslås att en mängd kvantitativa mål bör anges för sysselsättningen. Ett likartat förslag finns i *motion U29* (mp) yrkande 17 där det föreslås att sysselsättningen skall ingå i de s.k. konvergensreglerna.

Enligt utskottets mening är det emellertid tveksamt om det är en fördel att precisera en mängd kvantitativa mål för sysselsättningen på det sätt som anges i motionen. EU har i olika sammanhang uttalat att en målsättning för unionen bör vara en halvering av den nuvarande arbetslösheten. Utskottet anser i likhet med vad regeringen anför att de konvergensregler som är fastställda för EMU tillsammans med sysselsättningsmålet uttrycker vad som bör känneteckna en sund och stark ekonomi. Det finns ett klart samband mellan konvergenskriterierna och en framgångsrik sysselsättningspolitik. En kraftig neddragning av arbetslösheten genom en ambitiös sysselsättningspolitik innebär att det blir väsentligt lättare att uppnå EMU:s konvergenskriterier.

När det gäller yrkande 19 i *motion U22* (v) är det svårt att förstå att någon i dag skulle ha något att invända mot krav på ett bredare internationellt samarbete för att bekämpa arbetslösheten. Motionens förslag till konkreta åtgärder, som t.ex. en internationell skatt på valutatransaktioner, anser utskottet vara en mindre lämplig väg att gå (jfr 1994/95:FiU20 s. 69). Utan att i detta sammanhang närmare gå in på de i motionen konkreta åtgärdsförslagen måste utskottet konstatera att om sådana förslag över huvud taget skall kunna beaktas krävs ett väl fungerande och ingående samarbete mellan olika länder. Ett sådant samarbete byggs för närvarande upp inom EU.

I *motion U29* (mp) yrkande 18 avfärdas förslaget om ett mer ingående samarbete mellan länderna inom EU för att minska arbetslösheten i Europa. Utskottet beklagar denna inställning till samarbete mellan EU-länderna och hänvisar i övrigt till vad utskottet tidigare i yttrandet anfört med anledning av *motion U23* (m).

Med hänvisning till vad som här anförts om inriktningen av sysselsättningspolitiken kan utskottet biträda den uppfattning som redovisas i skrivelsen. Vid det europeiska toppmötet i Essen i december 1994 gjordes ett klart uttalande att bekämpningen av arbetslösheten är en prioriterad fråga. Utskottet anser att det inte föreligger några skäl till att göra några tillkännagivanden till regeringen med anledning av de i detta avsnitt aktuella motionsyrkandena.

Den ekonomiska och monetära unionen

I *motionerna U22 (v), U29 (mp), U26 (c), U30 (s) och U31 (c)* riktas stark kritik mot att Sverige avser att delta i EU:s monetära union. I *motionerna U22 (v) och U29 (mp)* krävs att EMU-projektet omprövas och lyfts ur Romfördraget. Om EMU-projektet förverkligas bör regeringen, framhålls det i *motionerna U22 (v) och U29 (mp)*, vid regeringskonferensen ställa krav på att Sverige skall kunna ställa sig utanför den monetära unionen. Den nuvarande utformningen av konvergenskriterierna anses i *motionerna* vara en omöjlig utgångspunkt för stabiliseringspolitiken. En sådan stabiliseringspolitik leder, menar motionärerna, oundvikligen till att situationen på arbetsmarknaden ytterligare förvärras.

I *motion U25 (c)* yrkande 5 anføres att tidtabellen med ett genomförande av EMU inte håller. Osäkerheten om projektet alls blir av ökar. Samtidigt konstaterar motionärerna att det folkliga stödet för ett svenskt deltagande saknas. Med nu kända förutsättningar måste därför en svensk anslutning till EMU:s tredje steg avvisas. Centerpartiet förordar att en folkomröstning skall ligga till grund för beslutet om deltagande i EMU:s tredje steg.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat yrkandena med liknande krav som i här redovisade motioner (1994/95:FiU10 s. 53–57, reservation 20 s. 107–108, 1994/95:FiU1y s. 6–9, avvikande meningar s. 11–14). I regeringens skrivelse framhålls att EMU inte är tänkt att bli ett ämne vid regeringskonferensen. I likhet med regeringen anser utskottet att de konvergenskriterier som utgör ett villkor för ett deltagande i EMU är ett uttryck för vad som bör känneteckna en sund och stark ekonomi. Av skrivelsen framgår att regeringen tillsatt en utredning som skall analysera för- och nackdelar med ett svenskt deltagande i tredje etappen av EMU. Avsikten är att utredningen skall utgöra ett underlag för riksdagens ställningstagande till frågan om Sveriges deltagande i tredje etappen av EMU. Under medlemskapsförhandlingarna avgavs från svensk sida en deklaration att ett slutligt ställningstagande avseende övergången från den andra till den tredje etappen kommer att göras i ljuset av den fortsatta utvecklingen och i enlighet med bestämmelserna i fördraget. I samband med förhandlingarna klargjordes också att det är Sveriges riksdag som ytterst skall ta ställning i frågan om Sveriges deltagande i den tredje etappen av EMU. Utskottet delar denna uppfattning.

Med hänvisning till vad som här anförts anser utskottet att det i detta sammanhang inte finns skäl att göra något tillkännagivande med anledning av

här behandlade motioner.

1995/96:FiU3y

Revisionsrätten

Motionerna U23 (m) och U24 (s) tar upp frågor rörande revisionsrätten. Såväl i regeringens skrivelse som i motionerna understryks vikten av en stark revisionsrätt. Sverige bör verka för att de nuvarande reglerna för revisionsrättens verksamhet i Romfördraget ses över och förtydligas för att rätten skall få erforderliga befogenheter för att kunna uppfylla sin granskningsrätt. Frågorna om en stark uppföljning och kontroll av gemenskapens medel är en prioriterad fråga för Sverige. Att medlen används korrekt och effektivt är av avgörande vikt för förtroendet för EU:s politik och dess kraft för att genomföra den.

Mot här angiven bakgrund är något tillkännagivande till regeringen i dessa frågor inte nödvändigt.

Övriga frågor

I tre motioner behandlas frågor rörande finansieringen av EU:verksamhet, offentlig upphandling och gröna nationalräkenskaper. Enligt utskottets mening är det tveksamt om dessa specifika frågor bör behandlas vid regeringskonferensen som främst skall koncentreras till översyn av de grundläggande fördragen i Maastrichtöverenskommelsen.

När det gäller *finansieringen av EU:s verksamhet – motionerna U21 (kds) yrkande 9 och U29 (mp) yrkande 21* – är det utskottets uppfattning att EU varken skall erhålla beskattningsrätt eller ges rätt att ta ut specifika avgifter. Finansieringen av EU:s verksamhet bör även fortsättningsvis ske genom avgifter från medlemsländerna.

Yrkanden med samma innebörd som yrkandena 19 och 37 i *motion U29 (mp)* om *offentlig upphandling* har behandlats vid ett flertal tillfällen av utskottet (jfr t.ex. 1994/95:FiU22). Med hänvisning till utskottets tidigare behandling av dessa frågor föreslår utskottet att riksdagen även nu avslår dessa motionsyrkanden.

I *motion U25 (c)* yrkande 6 föreslås bl.a. att varje medlemsland upprättar s.k. *gröna nationalräkenskaper*.

Inom EU pågår ett omfattande arbete med att bygga upp system för ”gröna nationalräkenskaper”. Detta arbete beräknas vara avslutat tidigast framåt sekelskiftet.

Utskottet kan instämma i motionärernas uppfattning att EU-länderna skall redovisa sin miljösituation i fullt jämförbara nationalräkenskapstermer. Samtidigt konstaterar utskottet att mycket återstår innan utredningsarbetet kan utmynna i konkreta förslag.

Stockholm den 15 februari 1996

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

1995/96:FiU3y

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Sören Lekberg (s), Lisbet Calner (s), Bo Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Arne Kjörnsberg (s), Sonia Karlsson (s), Lennart Hedquist (m), Susanne Eberstein (s), Johan Lönnroth (v), Kristina Nordström (s), Roy Ottosson (mp), Per Bill (m), Karin Starrin (c), Karin Pilsäter (fp), Tom Heyman (m) och Michael Stjernström (kds).

Avvikande meningar

1995/96:FiU3y

1. Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

Sonja Rembo, Lennart Hedquist, Per Bill och Tom Heyman (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som har rubriken Inledning bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som framförs i motion U23 (m) anser utskottet att EU:s regeringskonferens 1996 kan ses som en "grundlagsberedning", som i första hand krävs för att revidera delar av fördragen i syfte att dels få institutionerna att fungera bättre inför den framtida utvidgningen med nya medlemsländer, dels få arbetet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt samarbetet i rättsliga och inrikes frågor att fungera bättre.

Det är således fråga om att ändra fördragstexter, inte att utforma och lägga fast ståndpunkter i konkreta sakfrågor. I vissa fall kan bristen på rättslig grund i EU:s fördrag vara orsak till att EU inte fattar vissa beslut. Men i många fall finns det redan en fördragsmässig grund – orsaken till att EU inte då beslutar om viss åtgärd är helt enkelt att det inte finns någon politisk majoritet för åtgärden.

Regeringskonferensen har således inte till uppgift att vara någon allmän genomgång av EU:s framtida verksamhet, utan konferensen bör koncentreras på de uppgifter som är nödvändiga för att klara utvidgningen och ett mer välfungerande samarbete. Mot denna bakgrund lägger regeringen i EU-skrivelsen tyngdpunkten fel, när den prioriterar framför allt sysselsättningspolitik men även andra inhemska favoritfrågor som t.ex. konsument- och ungdomspolitik. Med denna inriktning riskerar Sverige att hamna vid sidan av huvudfåran i regeringskonferensens diskussioner om EU:s framtida utveckling.

En bekräftelse på att regeringen är på fel spår är det nyligen publicerade betänkandet från dess egen EU 96-kommitté (SOU 1996:19). Som redovisas i EU-skrivelsen har denna kommitté haft i uppdrag att låta göra utredningar om viktigare frågor som kan komma att behandlas vid regeringskonferensen. Det är betecknande att sysselsättningspolitiken inte ägnas något utrymme i EU 96-kommitténs betänkande. Kommittén har inte fått ett tillräckligt seriöst underlag för att kunna utföra en meningsfull studie av idén om att skapa en sysselsättningsunion.

Tankarna bakom detta begrepp kommer tydligast till uttryck i den socialdemokratiska partistyrelsens nyligen framlagda förslag till politiska riktlinjer inför den extra partikongressen i mars. Det heter där bl.a.:

"EU måste med gemensamma ansträngningar mota lågkonjunkturer med aktiva åtgärder. Internationaliseringen av ekonomin har gjort att tiden är förbi då enskilda länder kunde bedriva traditionell konjunkturpolitik, som kraftigt avvek från andra länders. EU:s medlemsländer kan emellertid till-

sammans samla sig kring en politik med stimulanser som ökar investeringarna och efterfrågan. Vi vill att EU på detta sätt motverkar lågkonjunkturer i framtiden.

EU måste utforma gemensamma ambitioner för arbetsmarknadspolitiken. I längden går det inte att uppnå ekonomisk stabilitet i EU om länderna har helt olika ambitioner för arbetsmarknadspolitiken. Det är orimligt att miljard efter miljard, år efter år, betalas ut i passivt kontantstöd i EU-länderna. I stället måste EU-länderna gemensamt utforma en aktiv arbetsmarknadspolitik som främjar sysselsättningen på den reguljära arbetsmarknaden, motverkar inflation och höjer kompetensen i arbetslivet.”

Som utskottet ser det ger regeringens förord för den s.k. sysselsättningsunionen inte några offensiva utan snarare defensiva bidrag till Sveriges förmåga till tillväxt. En gemensam strategi för tillväxt, jobb och ekonomisk stabilitet och låg inflation har formulerats av EU. Samordnade insatser i fråga om infrastrukturen, framför allt informationsteknologi, miljö och energi, är exempel på åtgärder i en EU-politik som bör förbättra sysselsättningsläget i Europa. Det bör dock understrykas att det är fullföljandet av den inre marknaden och skapandet av en stabil gemensam valuta i kombination med att medlemsländerna fullföljer Essendeklarationens rekommendationer som ger de bästa förutsättningarna för att nya viktiga jobb kan växa fram. Som framhålls i motion U21 (kds) är det emellertid viktigt att fastslå att EU inte kan lösa enskilda medlemsstaters ekonomiska problem som skapats av inhemska faktorer. EU kan däremot bidra till att skapa gynnsamma tillväxtförhållanden som i kombination med medlemsländernas ekonomiska politik framkallar ekonomisk utveckling. Den huvudsakliga ansträngningen för att få fram fler och utvecklingskraftiga företag vilar därmed helt på vår vilja att lokalt förverkliga tillväxtfrämjande åtgärder.

De yrkanden som i detta sammanhang i övrigt tas upp i motionerna U22 (v), U25 (c) och U29 (mp) kräver enligt utskottets mening inte några ytterligare kommentarer.

2. Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

Johan Lönnroth (v) anser att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten börjar med ”Som utskottet” och slutar med ”aktuella motionsyrkandena” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det av stor vikt, som också framhålls i motion U22 (v), att åtgärder för att bekämpa arbetslösheten samordnas över landsgränserna. Men detta måste innebära ett brett internationellt samarbete, som inte bara begränsas till EU-länderna.

Som utskottet ser det måste kampen mot arbetslösheten ha mellanstatlig karaktär. Förslaget i skrivelsen att inrätta en särskild sysselsättningskommitté kan vara ett steg på vägen. Ambitionsnivån på detta område måste emellertid höjas radikalt.

Vare sig den monetära unionen avförs ur traktaten eller inte – utskottet

återkommer i yttrandet till denna fråga – är det rimligt att det politiska samarbetet mot arbetslösheten får likartade kvantitativa mål som finns i den monetära unionen. I ett särskilt protokoll kan preciseras ett antal mål, t.ex.:

- en kraftigt förhöjd kvinnlig förvärvsfrekvens,
- en halvering av arbetslösheten,
- garanterad sysselsättning för ungdomar under 18 år,
- garanterad sysselsättning för ungdomar under 25 år efter hundra dagars arbetslöshet,
- varje företag med minst 25 anställda skall ha minst en praktikant per påbörjat femtiotal anställda,
- sex timmars arbetsdag bör eftersträvas,
- varje arbetsgivare skall avsätta minst fyra timmar per vecka till organiserad kompetensutveckling för sina anställda,

Här angivna målsättningar bör vara genomförda inom en period på tre till fem år.

Vad utskottet här anfört om sysselsättningspolitiken bör utrikesutskottet med anledning av här aktuella yrkanden i motion U22 (v) föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

3. Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

Roy Ottosson (mp) anser att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det av stor vikt, som också framhålls i motion U29 (mp), att åtgärder för att bekämpa arbetslösheten och stärka en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling vidtas. Detta är främst en nationell angelägenhet, men den ska stödjas i det internationella samarbetet, inte minst det inom EU. De olika stater som ingår i EU har skilda förhållanden och traditioner vad gäller bl. a. arbetsmarknad och ekonomi. Varje stat utgör i huvudsak en väl åtskild arbetsmarknad och torde göra det även inom överskådlig framtid. Av dessa skäl torde sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken bli mest framgångsrik om den hanteras på nationell nivå. En centraliserad sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik för hela unionen skulle däremot riskera att öka problemen, särskilt i stater som Sverige som i dessa avseenden avviker från den dominerande traditionen bland unionens medlemsstater. Som utskottet ser det skall den internationella kampen mot arbetslösheten även inom EU ha mellanstatlig karaktär. Förslaget i skrivelsen att inrätta en särskild sysselsättningskommitté och andra nya institutioner bör avvisas eftersom det skulle innebära att EU:s överstatliga karaktär och centralistiska inflytande över den ekonomiska politiken då skulle stärkas.

Regeringen hävdar i skrivelsen, fullt riktigt, att arbetslösheten inom EU driver fram hopplöshet och de antidemokratiska tendenser som fått växtkraft

i dagens Europa. Man hävdar att "arbetslösheten är ett hot mot ekonomisk och social stabilitet och ytterst mot vårt demokratiska styrelseskick". Utskottet noterar emellertid att regeringen tidigare i andra sammanhang hävdad att den inre marknaden skulle medföra sänkt arbetslöshet. Detta var ett huvudargument inför beslutet om ESS-avtalet. Så har inte blivit fallet – tvärtom ökar nu arbetslösheten, t.o.m. i EU:s kärnländer som t.ex. Tyskland. Trots denna insikt är regeringen nu villig att förordna en i unionen centralstyrd ekonomisk politik där arbetslösheten har en underordnad roll.

Utskottet finner för sin del betydande oklarheter vad regeringen avser med den s.k. sysselsättningsunionen. Vad som menas med detta går inte att utröna av skrivelsen. Regeringen anser emellertid att ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitiken bör föras in i unionsfördraget. Utskottet ifrågasätter om detta skulle medföra något nytt eftersom sysselsättningsfrågan redan tas upp i Romfördraget och de flesta enskilda EU-länder redan har sysselsättningsmål. Utskottet motsätter sig att överstatliga principer för sysselsättningspolitiken förs in i fördraget eftersom dessa principer då inte kan rubbas i de enskilda länderna även om medborgarna efter ett val väljer en annan politik. Utskottet är dessutom utomordentligt oroat över de principer för att minska arbetslösheten som kan komma att beslutas eftersom dessa sannolikt kommer att innebära bl.a. försvagad arbetsrätt, ökade orättvisor i lönesättningen och ökade krav på flyttlasspolitik.

Däremot anser utskottet att låg arbetslöshet liksom krav på minskad miljöskuld skall ingå som en del av de samlade konvergenskraven för EMU. Det skulle få till följd att de penning- och finanspolitiska kraven måste vidgas så att hänsyn tas till mer övergripande samhällsfrågor. Därmed skulle också risken minska för att de ursprungliga konvergenskraven uppfylls på bekostnad av sysselsättning och miljö. Utskottet noterar att Sverige för sin del i sitt konvergensprogram har slagit fast att även sysselsättnings- och miljömål skall uppfyllas parallellt med konvergenskraven.

Även i motion U23 (m) framhålls att förslaget om en sysselsättningsunion förefaller illa genomtänkt och kan motverka en bra sysselsättningspolitik, och att förslaget därför bör avvisas. Vad utskottet här anför om sysselsättningspolitiken bör utrikesutskottet med anledning av här aktuella yrkanden i motion U29 (mp) föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillgodoses motsvarande del av yrkandet i motion U23 (m). Övriga delar av yrkandena i motionerna U22 (v), U25 (c) och U21 (kds) som avser sysselsättningsfrågor och som inte tillgodoses av bifall till U29 (mp) bör avstyrkas.

4. Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

Karin Pilsäter (fp) anför:

Folkpartiet hälsar med tillfredsställelse att Europeiska rådet återigen uttalar att kampen mot arbetslösheten är en prioriterad fråga för gemenskapen och

dess medlemsländer. Uttalandet som gjordes vid toppmötet i Essen i december 1994 innehåller väl genomtänkta rekommendationer för medlemsländernas politik för fler jobb. Det innebär att en gemensam strategi för tillväxt, jobb, ekonomisk stabilitet och låg inflation har formulerats. Samordnade insatser i fråga om infrastruktur, framför allt informationsteknik, miljö och energi är exempel på åtgärder där utskottet anser att EU-politik har en viktig roll att spela i ansträngningarna att förbättra sysselsättningsläget i Europa.

Vi ser vidare en skatteväxling för bättre miljö och fler jobb, främjande av frihandel, utveckling av den inre marknaden och valutasamarbetet som väsentliga inslag i en politik som underlättar skapandet av en dynamisk företagsamhet och fler arbetstillfällen.

Regeringskonferensen 1996 skall dock enligt vår mening ses som en grundlagsberedning som i första hand krävs för att revidera delar av fördragen i syfte att dels få institutionerna att fungera bättre inför den framtida utvidgningen med nya medlemsländer, dels få arbetet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt samarbetet i rättsliga och inrikes frågor att fungera bättre.

Regeringskonferensens uppgift är inte att vara en allmän genomgång av EU:s framtida verksamhet utan arbetet bör koncentreras på de uppgifter som är nödvändiga för att klara utvidgningen och få ett mer välfungerande samarbete.

I regeringens skrivelse framförs tankar på att på konferensen framföra förslag till förändringar i fördraget genom ett avsnitt om sysselsättningspolitik. Vi noterar att regeringen inte kunnat precisera vad dessa skulle innebära. Inte heller EU 96-kommittén ansåg sig ha fått ett tillräckligt underlag för att kunna utföra en meningsfull studie av idén om att skapa en sysselsättningsunion. Vi befärar att sådana förslag till fördragsändringar utan substantiellt innehåll skulle kunna ta kraft från den absolut viktigaste uppgiften vid konferensen, nämligen östutvidgningen och därav föranledda institutionella reformer.

5. Inriktningen av den ekonomiska politiken för att minska arbetslösheten

Michael Stjernström (kds) anför:

I likhet med vad som framförs i motion U21 (kds) anser jag att Europa behöver nya företag och företagare för att kunna minska arbetslösheten. För att detta skall komma till stånd fordras ett gott företagsklimat. Förväntningarna på nya arbetstillfällen ställs i första hand på den privata sektorn och i synnerhet de mindre företagen eftersom flera studier visar att de flesta arbetstillfällena genereras i just mindre företag.

Ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande i Europa är därför av största vikt för kampen mot den höga arbetslösheten. De fem Essenpunkterna måste därför följas upp på nationell nivå. Det är emellertid viktigt att klart fastslå att EU inte kan lösa ländernas inhemska finanspolitiska och närings-

politiska problem. EU kan däremot bidra till att skapa gynnsamma tillväxtförhållanden som i kombination med medlemsländernas ekonomiska politik framkallar ekonomisk utveckling. Den huvudsakliga ansträngningen för att få fram fler och utvecklingskraftiga företag vilar därmed helt på vår vilja att lokalt förverkliga tillväxtfrämjande åtgärder.

Kristdemokraterna stöder i princip regeringens vilja att åstadkomma en gemensam politik för ekonomisk tillväxt och nya arbeten, det som brukar kallas en sysselsättningsunion. En sysselsättningsunion skall emellertid bara skapas om den får en sådan utformning att den verkligen kan generera nya och riktiga arbeten. Europeiska rådet har redan med stor samstämmighet definierat vilka åtgärder som måste vidtas inom EU för att långsiktigt och varaktigt vitalisera den europeiska arbetsmarknaden. I Essen hösten 1994 kom man överens om att kampen mot arbetslösheten skulle koncentreras på följande punkter: sunda statsfinanser, sysselsättningsintensiv tillväxtbefrämjande ekonomisk politik, satsning på utbildning, större arbetsmarknadspolitisk flexibilitet och effektivitet samt sänkta indirekta lönekostnader.

Om regeringen vill vara trovärdig i fråga om gemensamma åtgärder för en s.k. sysselsättningsunion kan den inte på hemmaplan gå rakt emot de två viktigaste åtgärder som beslutades på toppmötet i Essen – minskade indirekta lönekostnader och större arbetsmarknadspolitisk flexibilitet – samt ignorera en tredje punkt – sysselsättningsintensiv tillväxt.

6. Den ekonomiska och monetära unionen

Karin Starrin (c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet Den ekonomiska och monetära unionen börjar med ”I *motionerna*” och slutar med ”behandlade motioner” bort ha följande lydelse:

I motionerna U22 (v), U25 (c), U26 (c), U29 (mp), U30 (s) och U31 (s) riktas stark kritik mot ett genomförande av EMU:s tredje steg som innebär en gemensam centralbank och en gemensam valuta.

Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Det råder i dag inget tvivel om att det folkliga stödet för svenskt deltagande i EMU:s tredje steg saknas. Utskottet konstaterar att en svensk anslutning till EMU:s tredje steg med nu kända förutsättningar måste avvisas.

I likhet med vad som framhålls i motion U25 (c) anser utskottet att Sverige inte längre troskyldigt kan stämma in i deklARATIONERNA om att årtalet 1999 ligger fast för genomförande av EMU:s tredje steg. Mycket talar för att den i Maastrichtfördraget nedtecknade tidtabellen inte håller. Verkligheten kan komma att stoppa projektet. Den växande osäkerheten – om projektet alls blir av – kräver mot denna bakgrund en höjd svensk handlingsberedskap. Denna osäkerhet nödvändiggör att den ekonomiska politiken bedrivs på sådant sätt att ekonomin stärks så att Sverige har full handlingsfrihet att säga nej till svensk anslutning till EMU:s tredje steg. Regeringen bör – med beaktande av de tidsgränser som Maastrichtfördraget uppställer – bereda frågan om hur Sverige skall agera om EMU:s tredje steg inte realiserar.

Sverige har i samband med medlemskapsförhandlingarna anmält att Sveri-

ges riksdag kommer att pröva frågan om ett svenskt deltagande i EMU:s tredje steg. En svensk anslutning till EMU:s tredje steg förutsätter en grundlagsändring av 9 kap. i regeringsformen. I likhet med vad som anförs i motion U25 (c) och U26 (c) förordar utskottet en folkomröstning som grund för ett sådant beslut.

I motionerna U22 (v), U26 (c), U29 (mp), U30 (s) och U31 (s) riktas kritik mot EMU:s s.k. konvergenskriterier. Utskottet vill med anledning härav anföra följande.

De konvergenskriterier för inflation, räntor och statsskuld som skall vara uppfyllda för att kunna delta i EMU:s tredje steg är ett verksamt medel för att främja ekonomisk disciplin när det gäller bl.a. statsskuld, budgetbalans och inflation. Även om Sverige inte kommer att delta i en ekonomisk och monetär union är det helt nödvändigt att nå upp till konvergenskriterierna. Motivet för att ha sunda statsfinanser och uppfylla konvergenskriterierna blir ännu starkare om Sverige väljer att stå utanför EMU.

Vad utskottet anfört med anledning av här aktuella motioner bör utrikesutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

7. Den ekonomiska och monetära unionen

Johan Lönnroth (v) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet Den ekonomiska och monetära unionen börjar med ”I *motionerna*” och slutar med ”behandlade motioner” bort ha följande lydelse:

I motionerna U22 (v), U25 (c), U26 (c), U29 (mp), U30 (s) och U31 (s) riktas stark kritik mot ett genomförande av EMU:s tredje steg. Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Det är utskottets bestämda uppfattning att den gemensamma valutaunionen inte bör genomföras. Det är därför nödvändigt att regeringen verkar för att frågan om genomförandet av EMU:s tredje steg tas upp på konferensens dagordning.

Det finns flera skäl till att regeringen bör motsätta sig ett genomförande av EMU:s tredje steg, vilket innebär en gemensam centralbank och en gemensam valuta. För det första är det orimligt att makten över penningpolitiken flyttas ut till politiskt fristående institutioner. De senaste årens erfarenheter av hög arbetslöshet och våldsam spekulation på de finansiella marknaderna talar i stället för en ökad politisk kontroll över valutakurser och räntenivåer. Det andra skälet att säga nej till EMU tar sin utgångspunkt i förhållandet att EU *inte* utgör ett s.k. optimalt valutaområde, som åtskilliga forskare framhållit. Det finns stora strukturella och kulturella skillnader mellan länderna. De olika ländernas ekonomier har mycket olikartad sammansättning och kulturella och språkliga skillnader som gör att arbetskraftens rörlighet är betydligt mer begränsad än i t.ex. USA. Dessa förhållanden gör att ett system med en gemensam valuta, som följaktligen starkt försvårar anpassningen till chocker och yttre störningar i form av valuta- eller räntejustering, kommer att drabba enskilda regioner mycket hårt, inte minst med tanke på alla näringsanknutna och konjunkturrella olikheter.

Om rådet vid regeringskonferensen står fast vid att EMU skall genomföras bör regeringen kräva undantag i konferensens sluttext som ger den handelsfrihet som krävs för att kunna stå utanför valutaunionen. Ett sådant undantag skulle innebära fortsatt möjlighet att tillämpa nationell lagstiftning på det monetära området och öka utrymmet för nationella, ekonomiska och politiska avvägningar.

I regeringens skrivelse uttalas att det är det riksdagen som skall ta ställning till Sveriges deltagande i den tredje etappen av EMU. Utskottet delar inte denna uppfattning. Om Sverige ställs inför frågan att säga ja eller nej till deltagande i den s.k. tredje etappen av EMU, bör denna fråga avgöras genom en folkomröstning.

Vad utskottet här anfört med anledning av här berörda motioner bör utrikesutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

8. Den ekonomiska och monetära unionen

Roy Ottosson (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet Den ekonomiska och monetära unionen börjar med "*Utskottet* har" och slutar med "behandlade motioner" bort ha följande lydelse:

I motionerna U22 (v), U25 (c), U26 (c), U29 (mp), U30 (s) och U31 (s) riktas stark kritik mot ett genomförande av EMU:s tredje steg. Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Utskottet delar uppfattningen att regeringen måste verka för att frågan om genomförandet av den tredje etappen i den ekonomiska och monetära unionen tas upp på regeringskonferensens dagordning. Det är utskottets bestämda uppfattning att den gemensamma valutaunionen inte bör genomföras.

Under överskådlig tid kommer ekonomier och samhällen i stort att skilja sig alltför mycket mellan de olika medlemsstaterna. Detta innebär bl.a. att risken är stor att massarbetslöshet och företagsnedläggningar tilltar i de länder som har svaga ekonomier eller ekonomier i obalans. En gemensam valuta innebär också att de olika staterna måste föra en centraliserad gemensam ekonomisk politik. Detta innebär i praktiken slutet för den demokratiska tradition som vi känner i bl.a. Sverige och övriga nordiska länder.

Utskottet motsätter sig ett svenskt deltagande i valutaunionen även om denna genomförs. EMU-projektet hotar för svensk del att leda till att delar av näringslivet slås ut, fortsatt och tilltagande massarbetslöshet, ökande ekonomiska klyftor och minskat inflytande för medborgarna. Svensk ekonomi får sämre förutsättningar att fungera bra om kronan ersätts med en europeisk enhetsvaluta. Det sammanhänger delvis med att svensk ekonomi i högre grad än övriga EU-länder sammanhänger med USA:s ekonomi; kronan beror i hög grad på dollarns ställning. Den egna valutan, kronan, är en viktig stötdämpare gentemot dessa olikheter i gentemot vår omvärld. Tas kronan bort blir påfrestningarna på företagen och arbetsmarknaden betydligt större. Det innebär att fler företag slås ut och att fler blir arbetslösa.

Utskottet anser att det är oerhört viktigt att budgetunderskottet upphör och statsskulden minskas, att inflationen och räntorna hålls låga och i paritet med

vår omvärld samt att kronans värde är stabilt och utvecklas positivt. De fem konvergenskraven står inte i motsatsförhållande till en bra inhemsk ekonomisk politik – tvärtom. Men den ekonomiska politiken kan inte tillåtas bestå enbart av dessa fem krav. Tvärtom måste de underordnas övergripande sociala och miljömässiga mål för den ekonomiska politiken. Vad gäller den svenska konvergensplanen har regeringen tillsammans med Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna slagit fast att målen att minska arbetslösheten och att minska miljöskulden skall likställas med konvergenskraven för svensk del. Utskottet anser därför att regeringen, i enlighet med vad som anförs i motion U29 (mp), bör verka för att regeringskonferensen skall arbeta för att konkreta arbetslöshetsmål och miljömål skall uppfyllas tillsammans med de fem konvergenskriterierna som finns med i Maastrichtfördraget.

De steg Sverige hittills tagit på vägen mot den monetära unionen förskräcker. Valutaregleringen avskaffades utan att få ersättas med ett modernare system för att upprätthålla en viss tröghet på den snabbt växande valutamarknaden. Kronans knytning till EU:s valutasystem slutade med att den dåvarande borgerliga regeringen och Socialdemokraterna med gemensamma krafter framgångsrikt pumpade in luft i kronan. Den bubblan sprack efter katastrofala 500 % riksbanksränta. Det kostade det svenska folket mångmiljardbelopp, fördjupad lågkonjunktur, utslagning av företag, snabbt ökande statsskuld, hög arbetslöshet och minskade investeringar.

Utskottet noterar att kritiken mot EMU-projektet som sådant, och i synnerhet mot ett eventuellt svenskt deltagande, ökar stadigt från näringsliv och ekonomisk expertis. EMU har mycket stor betydelse för hela det svenska folket och implikationerna på det svenska självstyret är stora. I praktiken skulle ett svenskt deltagande i EMU medföra att mycket stora delar av den ekonomiska politiken i Sverige i framtiden beslutas i Frankfurt och Bryssel. I folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU framfördes från främst Socialdemokraterna löftet att omröstningen inte gällde eventuellt deltagande i EMU – när det gäller denna fråga utlovades att den skulle avgöras i ett senare skede. Ett flertal länder i EU kommer att anordna folkomröstningar om sitt eventuella deltagande i EMU. Utskottet anser därför att det är nödvändigt att det svenska folket i en folkomröstning avgör huruvida Sverige skall gå med i EMU eller ej.

Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringen under förhandlingarna skall kräva:

- Att det i fördraget skrivs in att medlemskap i EMU avgörs av varje medlemsstat genom nationellt beslut under förutsättning att man uppfyllt de krav som ställs.
- Att sysselsättningskrav och krav på att miljöskulden förs in i de s.k. konvergensreglerna.

Vad utskottet här anfört med anledning av här berörda motioner bör utrikesutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

1995/96:FiU3y

Gotab, Stockholm 1996